

značaje in situacij sploh ne pozna: njemu so že opisi dijaških krokarij, pijancev, prepirov itd. že sami po sebi komični, ker se je on, ko jih je doživljal, mogoče pri njih smejal. Ali nam jih ne predstavi kot take, ampak kot prostaško-plitke banalnosti. Niso niti tragikomedije, ampak prav navadni slabi časnikarski feljtoni, daleč od najbolj preproste umetnosti, — in zato nikakor ni potrebno, da je avtor še priložil svoj portret. T. D.

Dr. Julka Chlapec-Djordjević: Jedno dopisovanje (fragmenti romana), Beograd, Geza Kon, 1932, str. 131 (lat.).

Pisateljica je ena prvih srbskih akademsko izobraženih žená in znana feministka starejše generacije, ki stalno živi v Pragi, dobro poznana v slovenskih krogih, ter sodeluje še vedno z vso aktivnostjo v srbskih ženskih pokretil (Jugoslovenska žena). Tudi pričujoča korespondenca, »fragmenti romana«, so feministično borbenega značaja: pokazati hoče trpljenje moža in inteligentne žene, ki se zaradi družabnih predsodkov nista našla v zakonu. Živita vsaksebi vsak svoje družinsko življenje. po mnenju okolice vzorno, toda v resnici pa banalno in prazno, ker brez ljubezni. Šele v poznih letih se njuni poti zopet srečata in se njihova, na videz zamorjena ljubezen zopet mladostno razpali, pa se zopet zaradi njunih družinskih razmer, ki jima ne dopuščajo odrešenja, tragično konča. V ta zakonski roman je vpletla pisateljica vse polno misli o ženski vzgoji, o potrebi ženske izobrazbe, ocene političnih razmer itd. Skratka: v glavni junakinji hoče pokazati, kako intenzivno more visoko izobražena žena doživljati vse javno življenje okoli sebe in se ga udeleževati, kako more posegati v vse sodobne politične probleme. V osnovi vsega pa je borba proti laži-zakonu, borba za svobodo ženske osebnosti, ki jo današnja družba ovira. Roman je vsekakor zelo avtobiografskega značaja, pisan včasih zelo močno, temperamentno in realno, brez poetičnih fraz. Človek, ki je živel dalj časa v Češkoslovaški in se je kretal v pisateljičinem krogu, more brez težkoč vsem likom iz romana poiskati realno meščansko ime. Za nas je knjiga še toliko bolj zanimiva, ker je partner glavne osebe Slovenec iz Ljubljane in tudi glavna oseba sama precej spominja na našo Zofko Kvedrovo ter se dobra polovica dejanja godi na našem Gorenjskem. Pisateljica precej dobro pozna slovenske kulturno politične razmere, vendar pa pripombe na naš račun niso vselej dovolj točne. Sicer pa so pisma iz Kranjske gore in opisi okolice najsočnejši del vse knjige. T. D.

Izdanja Galerije umjetnina, Split: 1. zv.: Galerija umjetnina Primorske banovine, Split, prikaz rada 1931 i 1932, Split 1932; 2. zv.: Juraj Čulinović (Giorgio Schiavone), dalmatinski slikar XV. stoljeća. Prilikom 500-god, rođenja napisao Angjeo Uvodić. Split 1933.

Umetnostna galerija Primorske banovine v Splitu je bila otvorjena 1. decembra 1931. Ona je dalmatinska pokrajinska galerija, po svojem namenu sorodna naši Narodni galeriji. Razen zbiranja umetnin tega ozemlja iz starih in novih časov je njena posebna naloga naša kulturna in narodna afirmacija na obalah Jadranskega morja. V galeriji, ki je štela ob otvoritvi v novi smotno zidani stavbi okrog 300 umetnin, so zastopani tudi nekateri slovenski

slikarji tako M. Jama, Rihard Jakopič in Tone Kralj. Bogato je zastopan I Meštrović, Paško Vučetić, Vlaho Bukovac, Celestin Medović in drugi dalmatinski umetniki. Knjiga vsebuje razen ilustriranega kataloga galerije sledeče sestavke: Pomen, važnost in prvi koraki za ustanovitev galerije; poročilo o svečani otvoritvi; poročilo o delovanju v ll. 1931 in 1932; zakonske predpise in uredbe in članke A. Uvodića o E. Manetu, B. E. Murillu in G. Doréju.

V drugi knjigi je A. Uvodić opisal delo in življenje Jurija Čulinovića, zanimivega dalmatinskega slikarja renesanse, ki pripada padovanski šoli F. Squarcione-a.

Obe knjigi sta dokaz živahnega delovanja mlade galerije, ki bo, kadar se sistematično izgradi, tudi kot historična galerija dalmatinske umetnosti, nedvomno eden izmed najbolj pozornosti vrednih umetnostnih zavodov Jugoslavije.

Frst.

GLEDALIŠČE

Reinhardt in Shakespeare

Prvi Shakespeare, ki ga je Reinhardt uprizoril v »Nemškem berlinskem gledališču«, je bil »Beneški trgovec«. Režijska zamisel te predstave je bila: dati barvo! Podati je hotel Shakespeareovo delo v vsej celoti, v vsej polnosti, z vsem življenjem, z vso razgibanostjo, ničesar zabrisati in črtati! Zato je bilo treba vse elemente v enaki meri spojiti in prepojit v čudoviti zgradbi treh svetov, kot so: Benetke, Shylock, Porcia — sijaj, usoda in pravljica ali postavim, lahkotna in preudarna vedrina elegantne svetovne kulture, pridušena tragika trpljenja in zavisti ter odrešenje tragedije v duhu lepote in muzike. Vse naj ima tu prostora, vse naj bo razmaknjeno do poslednjih mejic; igra in pustolovščina, prekipevajoče življenje in strahotno grozeča tragika in razdejanje ter sirova komika, veselje in melanholija, pogum in bojazen, blišč solnca in sladki mrč noči italijanskih Benetk in v njih tuja ter sovražna judovska kri, čisto pristna ter privreta iz najglobljih vrelcev tega vražjega plemena. Iz plastičnih sten zgrajene so stale Benetke s svojimi palačami, cestami in kanali, z mostiči in vogali. Njihovo ozračje je trepetalo od pritajenih zvokov kitar in mandolin, od odjeka klicev, smeha in šal, gracioznih ter brdkih zaljubljenih mladičev in črnolasih mladenk. Svet neverjetne brezskrbnosti, v katero se kruto zažene tuji svet, ki sega s krvoločnimi koraki po mesu teh gizdalinov; prišel je strahoten boj med pravico in usmiljenjem, ki se je izvil dokončno v neznanskem kriku sproščenja. Po črnem viharju usodnih dogodkov je našla ta tragedija, svečana igra ljubezni, odrešenje v čudoviti opojnosti muzike.

»Trgovcu« je sledila »Zimska pravljica«. Skozi ogromen okvir med dvema orjaškima stolpoma nalik neizbežni usodi se je pletla ta igra; iz ljubkega, skoro razposajenega občutja je sledila dvorna zabava v treh dejanjih, ki so hitela vsako zase v čim hujšo rast, mučila v neugnanem ljubosumju, kazala v ljubljencu sovražnika in bila med sabo divjo tiranijo, dokler